22/10/2022

Μητροπολίτης Καστορίας Καλλίνικος: Ο Γράμμος και το Γράμμα του Θεού

/ Γνώμες

- ***Του Μητροπολίτου Καστορίας Καλλινίκου***

Ἡ ἀνάβαση στόν Γράμμο

Μιά μέρα τοῦ Ὀκτωβρίου, μετά ἀπό τήν θεία Λειτουργία στό χωριό Πεῦκο τοῦ ὀρεινοῦ Δήμου Νεστορίου, ἀνηφόρησα πρός τίς Ἀρένες τοῦ Γράμμου, ἐκπληρώνοντας τήν ἐπιθυμία μου γιά μιά φθινοπωρινή ἐκδρομή στό περήφανο αὐτό βουνό τῆς Πατρίδας μας, στό περήφανο αὐτό βουνό τῆς Καστοριᾶς, τόν Γράμμο, μέ τήν ἔνδοξη, παλαιότερη, καί πονεμένη, νεώτερη, ἱστορία του.

Στόν Γράμμο πού ἄφησαν τά ἴχνη τῶν ἀποστολικῶν τους βημάτων παλαιότεροι καί σύγχρονοι ἅγιοι, ὅπως ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, ὁ ἅγιος Παΐσιος ὡς

διαβιβαστής, ὁ ἅγιος Καλλίνικος ὡς λοκατζής.

Στόν Γράμμο πού ἔχει ἀνακηρυχθεῖ «μνημεῖο τῆς φύσης», προστατευόμενο ἀπό διεθνεῖς συνθῆκες, καί συγκαταλέγεται στά πιό ὄμορφα μέρη τῆς Εὐρώπης, μέ τίς ἀλπικές λίμνες, τά μικτά πλούσια δάση, τά σπάνια εἴδη ζώων, τό μεγαλόπρεπο καί πανέμορφο φυσικό περιβάλλον.

Εἶχα ἀνηφορήσει ἀρκετές φορές σέ χωριά τοῦ Γράμμου, πού ἀνήκουν στόν ὀρεινό Δῆμο τοῦ Νεστορίου, καί μέ χιόνια καί τό καλοκαίρι, μέχρι καί τήν Γράμμουστα.

Ἐπιθυμοῦσα ὅμως νά δῶ καί τά φθινοπωρινά δάση τοῦ Γράμμου, πού εἶναι ἀπό τά ἐκπληκτικότερα θεάματα πού μπορεῖ νά θαυμάσει κανείς στήν φύση, ἀφοῦ τά ποικίλα εἴδη καί μεγέθη τῶν δένδρων καί τῶν φυτῶν φοροῦν τίς φθινοπωρινές τους φορεσιές πού ἔχει ὑφάνει μέ τό ὑφάδι τῆς Προνοίας Του ὁ Δημιουργός. Φορεσιές μέ χρώματα ἀπό ὅλη τήν παλέτα τῆς φύσης: ἀπό τό μαῦρο τῆς φθινοπωρινῆς ἐλάτης καί τῆς μαύρης πεύκης, ἀπό τό πράσινο τῶν ἀειθαλῶν, μέχρι τό λεπτοκίτρινο τῆς ὀξυᾶς πού σμίγει μέ τό ψυχρογάλανο τοῦ οὐρανοῦ.

Τό θέαμα ἦταν, ὄντως, πέρα ἀπό κάθε προσδοκία. Γιά τήν διαδρομή ἀπό τό Πεῦκο μέχρι τίς λίμνες τῶν Ἀρένων, πού διαρκεῖ μία ὥρα καί μισή μέ τό αὐτοκίνητο, χρειάσθηκε διπλάσιος χρόνος, ἐπειδή σταματούσαμε συνέχεια μέ ἔκπληξη γιά νά θαυμάσουμε ἀπό κοντά τά μοναδικά φυσικά δασικά «σαλόνια» πού μᾶς φανερώνονταν τό ἕνα μετά τό ἄλλο.

Τό Γράμμα τοῦ Θεοῦ

Ἐπί πέντε ὧρες ἔμεινα μέσα σέ αὐτό τό μνημεῖο τῆς φύσης.

Στό στόμα μου καί τήν καρδιά μου ἔρχονταν συνέχεια οἱ δοξολογικοί στίχοι ἀπό

τόν προοιμιακό ψαλμό τοῦ ἑσπερινοῦ:

«Εὐλόγει, ἡ ψυχή μου, τὸν Κύριον. Κύριε ὁ Θεός μου, ἐμεγαλύνθης σφόδρα, ἐξομολόγησιν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐνεδύσω ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον ... ἀναβαίνουσιν ὄρη καὶ καταβαίνουσι πεδία εἰς τὸν τόπον ὃν ἐθεμελίωσας αὐτά· ... ὁ ἐξαποστέλλων πηγὰς ἐν φάραγξιν, ἀνὰ μέσον τῶν ὀρέων διελεύσονται ὕδατα· ποτιοῦσι πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ ... ἐπ᾽ αὐτὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσει, ἐκ μέσου τῶν πετρῶν δώσουσι φωνήν ... ὄρη τὰ ὑψηλὰ ταῖς ἐλάφοις, πέτρα καταφυγὴ τοῖς λαγωοῖς. ... ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας, ἐπληρώθη ἡ γῆ τῆς κτίσεώς σου. ... πάντα πρὸς σὲ προσδοκῶσι ... ἀνοίξαντός σου τὴν χεῖρα, τὰ σύμπαντα πλησθήσονται χρηστότητος. ... ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμά σου, καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ... εὐλόγει, ἡ ψυχή μου, τὸν Κύριον».

Ἀναλογιζόμουν, συγχρόνως, καί τίς ἀρχές τῆς ὀρθόδοξης οἰκολογίας, ὅπως τίς διδάχθηκα στήν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία μᾶς δίνει τήν δυνατότητα νά χαιρόμαστε πραγματικά τήν φύση, νά τήν βλέπουμε στήν πραγματική της διάσταση. Καί δέν μπορεῖ νά γίνει διαφορετικά, ἀφοῦ ὅ,τι χάνει τήν θέση του, εἴτε ἀπό ὑποτίμηση εἴτε ἀπό ὑπερτίμηση, χάνει καί τήν ἀξία του.

Ἀναλογιζόμουν, δηλαδή, ὅτι:

--Ὁ οἶκος, γιά τόν ὁποῖο κάνει λόγο ἡ οἰκολογία, δηλαδή τό περιβάλλον μας, δέν εἶναι ἄλλο παρά ὁ οἶκος-τό σπίτι τοῦ ἀνθρώπου, καί κατασκευάσθηκε πράγματι ἀπό τόν Δημιουργό ὡς σπίτι τοῦ ἀνθρώπου.

-Ὁ κόσμος δέν εἶναι αὐθύπαρκτος, ἀλλά τόν ἔφερε στήν ὕπαρξη ἐκ τοῦ μηδενός ὁ Θεός, ἐκ τοῦ μή ὄντος, καί τόν συντηρεῖ μέ τήν Πρόνοιά Του, μέ τήν θεία Ἐνέργεια. Αὐτή τήν θεία Ἐνέργεια, ὅσοι ἔχουν καθαρό νοῦ, τήν θεωροῦν ὡς τούς λόγους τῶν ὄντων.

-Ἀφοῦ ἡ κτίση εἶναι τό δημιούργημα τοῦ Θεοῦ,τῆς ὀφείλουμε ὄχι λατρεία, ἀλλά εὐχαριστία καί προστασία.

-Ἡ κτίση ὑποτάχθηκε στήν ματαιότητα γιά τόν ὑποτάξαντα ἄνθρωπο καί «συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν», ἀλλά «καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπό τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. η΄).

-Τά ζῶα ἀναγνωρίζουν στούς Ἁγίους τό ἄρωμα τοῦ Ἀδάμ, γι᾽ αὐτό ἀκόμη καί τά ἄγρια ζῶα ὑπακούουν σέ αὐτούς καί τούς σέβονται, καί αὐτοί δείχνουν σέ αὐτά τό ἔλεός τους.

-Ἡ κτίση δέν ὑποφέρει μόνον ἀπό τήν φθορά καί τήν θνητότητα, ἀλλά ἐπί πλέον ὑποφέρει καί ἀπό τόν ἐμπαθῆ ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος ἐκφράζει τήν ἐμπάθειά του καί σέ αὐτή, καταστρέφοντάς την.

Μέ αὐτούς τούς συλλογισμούς, μέ αἰσθήματα θαυμασμοῦ καί μέ ἐσωτερική ἀναφορά, μέσα στήν πανδαισία τῆς φθινοπωρινῆς φύσης τοῦ μοναδικοῦ Γράμμου, προσπαθοῦσα νά διαβάσω τό Γράμμα τοῦ Θεοῦ, κατά τόν λόγο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «τὰ ἀόρατα» τοῦ Θεοῦ ἀπό κτίσεως κόσμου «τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης» (Ρωμ. α΄).

Ὁ ἄνθρωπος

Ὅλη αὐτή ἡ ζωή, ἡ ἁρμονία, ἡ ὁμορφιά νοηματοδοτοῦνται μέσα ἀπό τήν ὀρθόδοξη κοσμολογία, ὅτι ὅλα αὐτά ἀποτελοῦν τήν οἰκία τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλιῶς, ἀφήνουν ἕνα κενό, μιά ἀδιόρατη θλίψη ματαιότητας.

Ὅταν πρίν λίγο καιρό ἐπισκέφθηκα τό θαυμαστό σπήλαιο τοῦ Δράκου τῆς Καστοριᾶς, θαύμασα μέν τούς σταλαγμίτες καί τούς σταλακτίτες του καί τίς γεμάτο μυστήριο λίμνες του, ἀλλά ἡ παντελής ἀπουσία ζωῆς στά κρύα σωθικά του μοῦ ἄφηνε ἕνα κενό, ἕνα ψυχρό, ἐσωτερικά, αἴσθημα.

Κατά ἀναλογία ἕνα παρόμοιο ἀδιόρατο αἴσθημα μοῦ ἄφησε ἡ πανέμορφη φύση κατά τά ἄλλα φύση τοῦ Γράμμου. Ἕνα αἴσθημα πού ταυτοποιήθηκε, ὅταν ἐπιστρέφοντας πρός τούς πρόποδες ἀντίκρυσα τίς στέγες τῶν σπιτιῶν μέ τίς καπνίζουσες καμινάδες τοῦ Πεύκου -δεῖγμα ἀνθρώπινης διαβίωσης- καί τήν στέγη τῆς ἐκκλησιᾶς του, τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ---δεῖγμα ἀνώτερης ἀναφορᾶς.

Τότε συμπληρώθηκε ἡ ὁμορφιά τοῦ τοπίου!

Ἡ ἐμπαθής καταστροφή καί καταλήστευση τοῦ περιβάλλοντος, ἔχουν ὁδηγήσει σέ μιά διάσπαση τῆς φύσης ἀπό τόν ἄνθρωπο, ὡσάν νά εἶναι ξένοι. Ὅταν ὅμως δοῦμε καί τόν ἄνθρωπο καί τό περιβάλλον ὡς δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, τότε καί ἡ ζωή μας λαμβάνει τό πραγματικό της νόημα καί τό περιβάλλον διασώζεται καί προστατεύεται ὡς τό τέλειο σπίτι πού κατασκευάσθηκε γιά μᾶς ἀπό τόν Πάνσοφο Δημιουργό.

Οἱ «ἐποχές» τοῦ ἀνθρώπου

Εἶναι, πράγματι, ἡ ἐκδρομή στόν Γράμμο κατά τήν φθινοπωρινή αὐτή περίοδο μιά μοναδική ἐμπειρία.

Συμπλήρωσα ἔτσι τήν εἰκόνα τοῦ Γράμμου, ἀφοῦ τόν ἔχω πλέον ἐπισκεφθεῖ καί τόν χειμώνα μέ τήν ἄσπρη φορεσιά του, καί τήν ἄνοιξη μέ τήν χιλιοανοικτοπράσινη χλαμήδα του, τό καλοκαίρι μέ τόν βαρυπράσινο μανδύα του καί τό φθινόπωρο μέ τό ποικιλοθερμόχρωμο ὑφαντό του.

Σκεπτόμουν, παράλληλα, ὅτι αὐτήν τήν πορεία ἀκολουθεῖ βιολογικά καί τό θαῦμα τῶν θαυμάτων πού λέγεται ἄνθρωπος. Στήν ἀρχή ἀνθεῖ καί δένει, κατά τήν ἐποχή τῆς ἀνοίξεως αὐτοῦ· ἔπειτα σφύζει ζωή καί γεμίζει καρπούς, κατά τήν περίοδο τοῦ δικοῦ του θέρους· μετά φορᾶ τήν φθινοπωρινή στολή τῆς ψυχικῆς του ὡριμάνσεως πού ἀντανακλᾶ καί στό σῶμα· τέλος, ἀσπρίζει καί περιμένει τήν ἀνάσταση, ὄχι ὡς τήν ἐπανάληψη ἑνός ἄλλου βιολογικοῦ κύκλου, ἀλλά ὡς τό τελικό δῶρο τοῦ Θεοῦ στούς ἀνθρώπους, τήν ψυχοσωματική αἰωνιότητα.

Καί αὐτές τίς «ἐποχές» τοῦ ἀνθρώπου τίς σεβόμαστε, τίς χαιρόμαστε, τίς ἐπισκεπτόμαστε καί τίς ὑπηρετοῦμε μέ μέριμνα καί εὐαισθησία, στηρίζοντας τούς ἀνθρώπους, εὐχαριστώντας τόν Θεό καί ἀναμένοντας πάντα τά κρείττονα.

Ἀφιέρωση

Προσπάθησα νά ἀποτυπώσω μέ τόν φακό τοῦ κινητοῦ μου τά χρώματα, τήν κίνηση, τούς ἤχους, τό θέαμα τοῦ Γράμμου, μαζί μέ τήν ἐσωτερική μου αὐτή διάθεση γιά τό Γράμμα τοῦ Θεοῦ, ὡς μιά ἀφιέρωση στό ποίμνιό μου, γενικότερα στούς ἀναγνῶστες μας, σέ ὅσους δέν ἔχουν τήν εὐκαιρία καί τήν εὐλογία τῆς ἐπίσκεψης

στόν Γράμμο τῆς Καστοριᾶς καί μάλιστα κατά τήν μαγευτική αὐτή ἐποχή τοῦ φθινοπώρου.--

*

(Γιά τίς θεολογικές οἰκολογικές ἀρχές βλ. κείμενα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου κ. Ἱεροθέου.

Εὐχαριστῶ τόν ὁδηγό καί ξεναγό μου κ. Δημήτριο Διαμαντόπουλο.

Εὐχαριστῶ τήν μαθήτρια Α.Μ. γιά τήν μουσική μέ λύρα καί φυσαρμόνικα.

Ἡ ψαλμωδία εἶναι ἠχογράφηση ἀπό τήν πανήγυρη τῆς Παναγίας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἰβήρων, 1996)

ΔΕΙΤΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΔΩ